

pútnický list

ISSN 2644 - 4526

01-2023

aktuality a zaujímavosti pútnického turizmu na Slovensku

Sv. Cyril a Metod patria medzi najväčších misionárov kresťanstva v dejinách Európy. V histórii Slovanov, zvlášť Slovákov, tvoria solúnski bratia jednu z najdôležitejších kapitol, pričom sa spomínajú aj v preambule Ústavy SR. V tomto roku si pripomíname 1160. výročie ich príchodu na územie Veľkej Moravy (r. 863). Počas svojho pôsobenia rozvinuli mnohostrannú vieroučnú, organizačnú a kultúrnu činnosť - založili cirkevné školy, veľké úsilie venovali najmä prekladom Svätého písma a liturgických kníh do jazyka Slovanov pomocou abecedy (hlaholika), ktorú na tento cieľ zostavili. Na Slovensku bolo vierozvestcom postavených množstvo pamätníkov, pomenované sú podľa nich rôzne inštitúcie, vrátane dvoch univerzít - v Trnave a Nitre. Ich podobizne sú na návrh Slovenska na dvojeurovej minci, vyrazenej v Kremnickej mincovni. K ich úcte bolo zasvätených takmer 90 chrámov. Prevažujú rímskokatolícke, viac ako 10 je gréckokatolíckych, viacero je pravoslávnych (9), jeden je evanjelický a jeden ekumenický.

So sv. Cyrilom a Metodom do obce Selce

Prvý kostol zasvätený solúnskym bratom na Slovensku sa nachádza v Banskobystrickom kraji v obci Selce. Obec leží na južnom okraji Starohorských vrchov, v údolí Selčianskeho potoka. Jej názov pochádza od staroslovanského termínu selo s významom osada. Svedčí o osídlení už pred 10. st., hoci prvá písomná správa pochádza zo 14. st. V stredoveku viedla povedľa Seliec významná cesta Magna via, ktorá spájala Pohronie s Liptovom. Významnou dominantou centra obce je kostol v opevnenom areáli. V ňom je aj malý panteón významných osobností, či už narodených v Selciach alebo tu pôsobiacich. Kostol i farnosť sa spomínajú už

v súpise pápežských desiatkov z r. 1332 - 37. Postavili ho asi v priebehu prvej štvrtiny 14. st. vo vyvýšenej polohe ako pomerne veľkú jednolodovú stavbu s polygonálnym presbytériom zaklenutým rebrovou klenbou a severnou sakristiou. V období neskoréj gotiky bola stavba viacnásobne upravovaná. Okolo r. 1470 osadili pôvodne do západného priečelia sedlový portál a v r. 1516 pristavali k lodi južnú kaplnku zaklenutú dvoma poliami sieťovej klenby. V r. 1577 - 1673 a ešte krátko počas povstania Františka II. Rákociho patrila kostol evanjelikom. V r. 1877 kostol vyhorel, čo sa stalo podnetom pre rozsiahlu prestavbu objektu. Došlo k predĺženiu lode o deväť metrov západným smerom a k výstavbe veže pri novom západnom priečelí. Aj po rozsiahlej prestavbe koncom 19. st. predstavuje objekt významnú pamiatku vyspelej gotickej architektúry. Z čias výstavby kostola sa zachovala okrem hrubej stavby lode a presbytéria predovšetkým zaklenutie presbytéria v podobe rebrovej klenby dosadajúcej na konzoly, ktoré podopierajú valcové prípory siahajúce až po úroveň dlažby. V severnej stene svätyne sa nachádza výklenkové pastofórium s kamennou kružbou. Z neskorogotického obdobia pochádza ozdobný sedlový portál s reliéfom jeleňa. Peknou ukážkou neskoréj gotiky je aj južná kaplnka zaklenutá dvoma poliami sieťovej klenby. Z neskorogotického zariadenia kostola sa zachovala stredná časť oltára s reliéfom Smrti Panny Márie z r. 1516, dnes je v múzeu v Banskej Bystrici. Pôvodne bol kostol zasvätený Všetkým svätým. V pol. 19. st. bol obraz hlavného oltára vo veľmi zlom stave. Vtedajší farár Július Plošic sa ho pokúšal odstrániť a nahradiť obrazom slovenských vierozvestov sv. Cyrila a Metoda. Biskupský úrad mu to nedovolil. Plošic sa od svojho zámeru nedal odradiť a v r. 1862 podal novú žiadosť a tentoraz pričinením biskupa Štefana Moyzesa dostal povolenie na zmenu obrazu i na zmenu patrocínia. Plošic okamžite začal hľadať maliara

(pokračovanie článku na str. 16)

ideme synodálnou cestou

Vstúpili sme do druhého roku synodálneho dialógu, ktorý nám ponúka hlavné témy: spoločenstvo, spoluúčasť, misia. Máme spracované základné syntézy z jednotlivých diecéz a eparchií. Máme vytvorený aj dokument s názvom: Záverečná syntéza z konzultácií synodálneho procesu na Slovensku a v dňoch 5.2. - 9.2. 2023 sa v Prahe koná európske kontinentálne synodálne stretnutie. Vieme však vôbec čo má byť jeho obsahom, kto sa ho môže zúčastniť a ako bude synodálny proces ďalej pokračovať?

Generálny sekretariát synody v Ríme dostal súhrnné správy od 112 zo 114 biskupských konferencií a od všetkých 15 východných katolíckych cirkví, ako aj od 17 z 23 dikastérií rímskej kúrie a tiež od rehoľných predstavených, inštitútov zasväteného života a spoločností apoštolského života, od združení a hnutí laických veriacich. Okrem toho prišlo viac ako tisíc príspevkov od jednotlivcov a skupín, ako aj postrehy získané prostredníctvom sociálnych médií vďaka iniciatíve „Digitálna synoda“. Tieto materiály boli distribuované skupine odborníkov: mužom i ženám, biskupom, kňazom, zasväteným mužom a ženám, laikom a laičkám, zo všetkých kontinentov a s veľmi rôznorodou odbornosťou. Následne ich odborníci na spoločných stretnutiach prečítali a pripravili dokument pre kontinentálnu etapu synody (dostupný je na: www.synoda.sk). Dokument ponúka miestnym cirkvám príležitosť počúvať sa navzájom s výhľadom na kontinentálne zhromaždenia v r. 2023, ktorých úlohou bude vypracovať zoznam priorít, na základe ktorých bude prebiehať rozlišovanie na prvom zasadnutí 16. riadneho plenárneho zhromaždenia synody biskupov, ktoré sa bude konať od 4. do 29. októbra 2023. Prevažná väčšina biskupských konferencií, s ktorými Generálny sekretariát synody konzultoval, si želá, aby sa do kontinentálnej fázy zapojili zástupcovia celého Božieho ľudu. Preto sa požaduje, aby boli všetky zhromaždenia cirkevné, a nielen biskupské, a aby ich zloženie primerane reprezentovalo rozmanitosť Božieho ľudu: biskupov, kňazov, diakonov, zasvätených mužov a ženy, laikov a laičky. Je dôležité venovať osobitnú pozornosť primeranej prítomnosti žien a mladých ľudí (laikov a laičiek, zasvätených mužov a žien vo formácii, seminaristov); ľudí žijúcich v podmienkach chudoby alebo na okraji a tých, ktorí sú s nimi v priamom kontakte; bratských delegátov z iných kresťanských denominácií; zástupcov iných náboženstiev a náboženských tradícií a niekoľko osôb bez náboženskej príslušnosti. Každé kontinentálne zhromaždenie vypracuje svoj vlastný záverečný dokument v rozsahu približne dvadsiatich strán, v ktorom sa bude zaoberať tromi otázkami vychádzajúc z vlastného špecifického kontextu: Ktoré **myšlienky** najsilnejšie rezonujú s konkrétnymi skúsenosťami a realitou Cirkvi na vašom kontinente?; Aké **problémy alebo otázky**, ktoré by sa mali riešiť a zvážiť v ďalších krokoch procesu?; Aké sú **priority, opakujúce sa témy a výzvy ku konaniu**, ktoré možno zdieľať s ostatnými miestnymi cirkvami na celom svete a prediskutovať počas prvého zasadnutia synodálneho zhromaždenia v októbri 2023? Záverečné dokumenty predloží každá kontinentálna pracovná skupina Generálnemu sekretariátu synody do 31. marca 2023. Na ich základe bude do júna 2023 vypracované tzv. Instrumentum laboris, t.j. oficiálny dokument Generálneho sekretariátu synody. *Katolícka Cirkev na Slovensku zatiaľ nezverejnila informáciu o tom, kto pôjde ako oficiálny delegát na kontinentálne synodálne stretnutie do Prahy.* Radi by sme Vám v PL predstavili osobnosti, ktoré budú zastupovať Slovensko v rámci tohto dôležitého procesu. Predstavíme aj ľudí, ktorí tvoria generálny sekretariát a sú pápežom Františkom poverení koordinovať synodálnu cestu Cirkvi vo svete. Môžeme sa duchovne prihovárať za vyslaných delegátov synodálneho procesu a zostať tak aj naďalej jeho aktívnymi spolupracovníkmi cez modlitbu, obetu či púť. Stále môžeme navzájom a spolu - „počúvať, spoznávať, kráčať“.

Cieľom synody nie je produkovať dokumenty, ale „dať vypučať snom, vzbudiť prorocké a videnia, dať rozkvitnúť nádej, podnietiť dôveru, obviazať rany, previazať vztáhy, vzbudiť úsvit nádeje, učiť sa jeden od druhého a vytvoriť pozitívne vnímanie, ktoré osvieti myseľ, zahreje srdcia, navráti silu rukám.“ *pápež František*

Posolstvo modernej architektúry

Architektúra je druh umenia, s ktorým sa človek každodenne dostáva do kontaktu. Obklopuje nás na každom kroku, pohybujeme sa v nej, pôsobí na našu psychiku a môže pozdvihnúť aj ducha. Kráľ Dávid, ako prvý človek v dejinách Cirkvi, sa začal zaoberať myšlienkou postaviť prvý chrám určený jedinému Bohu. Jeho úmysel zrealizoval jeho syn - kráľ Šalamún. Postavil jedinečné dielo, ktoré bolo nositeľom moderny, bohatstva a vyspelosti svojej doby. Dnes, v 21. storočí, obdivujeme krásu, bohatstvo byzantských, románskych, gotických, renesančných a barokových chrámov a um ich staviteľov. Avšak tvoriteľský, umelecký a technický potenciál sa rozvíja aj v súčasnej modernej sakrálnej architektúre. Spoznajme teda jej čaro, preniknime jej hĺbku a odkryvajte posolstvo.

„Matkou umenia je architektúra. Bez vlastnej architektúry naša civilizácia nemá dušu.“

Frank Lloyd Wright (1867 - 1959)

JEDINEČNÉ STAVBY ZO SKLA, SVEDKOVIA JEDNOTY KREŠŤANOV prvá katedrála 21.st., najväčšia sklenená stavba sveta, kaplnka - maják pre všetkých

Katedrála Krista, Svetla zo svetla, Oakland, Kalifornia.

V máji 1999, rok po silnom zemetrasení v Loma Prieta, ktoré postihlo územie Sanfranciského zálivu a zničilo pôvodnú Oaklandskú katedrálu sv. Františka Saleského, sa začala diecéza pripravovať na výstavbu novej katedrály. Proces výberu trval zhruba rok a zúžil sa z pôvodne 30 prihlásených na päť uchádzačov, ktorí boli pozvaní na osobný pohovor s komisiou pre výstavbu katedrály. V súťaži zvíťazil návrh Santiaga Calatravu z Valencie v Španielsku, ale stavbu katedrály nakoniec realizoval podľa svojho návrhu Craig Hartmann z fa Skidmore, Owings & Merrill. Stalo sa to preto, že súťaž prebehla predtým, ako bol vybratý pozemok na výstavbu, čo značne obmedzilo finančný rozpočet samotnej stavby. A tak podmienkou realizovania stavby bolo akceptovanie rozpočtu, ktorý mala diecéza k dispozícii. Spolupráca s cirkvou bola pre Craiga Hartmanna, ako sám hovorí, výnimočne pozitívnu skúsenosťou, najmä vďaka neúnavnej podpore biskupa Johna S. Cummins a jeho nástupcu biskupa Allena H. Vignerona, ako aj diecézneho riaditeľa Výboru pre výstavbu katedrály Johna Mc Donnella. Spoločne dokázali, napriek ťažkostiam, ktoré sú prirodzené pri tvorbe mohutných stavieb, doviest' koncept katedrály od návrhu až po realizáciu. Umožnili tak vytvoriť dielo, ktoré má ambíciu odovzdávať odkaz o našej súdobej spoločnosti pre našich potomkov v horizonte plánovanej 300 ročnej životnosti stavby. (pozn. chrám je postavený tak, aby odolal aj tisícročnému zemetraseniu). Výstavba 41,5m vysokej katedrály, ktorá disponuje s 1500 miestami nebola bezbolestným a hladkým procesom a zámer postaviť katedrálu reprezentujúcu 21. st. narazil na oponentúru tradicionalistov, ktorí spochybnili schopnosť modernej doby realizovať stavbu rovnocennú historickým príkladom. Medzi realizátormi stavby a jej kritikmi (pozn.: stavba je jednoznačne postmoderným umením a rozpočet na ňu dosiahol sumu 175 mil.\$) však prebiehal kultivovane vedený verejný dialóg o poslaní a možnostiach súčasnej architektúry, ktorý obohatil nielen oaklandskú komunitu, ale stal sa aj príležitosťou na zamyslenie sa a inšpiráciu pre nás všetkých. **Katedrála Krista Svetla** bola slávnostne vysvätená biskupom Mons. Allenom Henrym Vigneronom 25. septembra 2008. Jej patrónmi sa stali Panna Mária a sv. František Saleský.

Evanjelizačný úmysel pápeža Františka:

Modlime sa za učiteľov, aby boli dôveryhodnými svedkami Krista, aby kládli dôraz na bratstvo a pomáhali najmä najzraniteľnejšej mládeži.

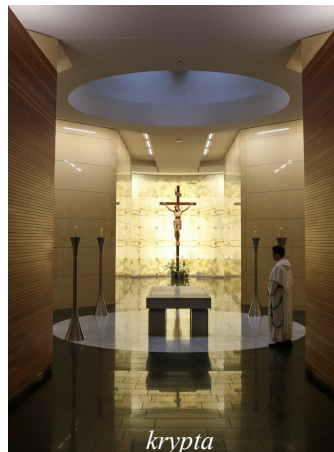

2. novembra 2008 bolo slávnostne požehnané aj mauzóleum (krypta) a boli sem prenesené telesné pozostatky prvého biskupa Oaklandu, Floyda Lawrence Begina. Dnes slúži Katedrála Krista Svetla sveta, na adrese: 2121 Harrison Street v Oaklande, ako diecézna katedrála pre cca 530 000 katolíkov a je prvou diecéznou katedrálou na svete postavenou v 21.st. Kľúčovým prvkom v Hartmannovom poňatí katedrály je svetlo. Celý obvodový plášť je z viacerých vrstiev. Vonkajšiu tvorí zasklenie s potlačou, osadené na sústave profilovaných lepených nosníkov. Vnútorňú formu vytvára 26 lepených samonosných drevených rebier, ktoré nesú sústavu drevených lamiel, vytvárajúc žalúziu prepúšťajúcu do svätyne len nepriame mäkké svetlo. Pohyb slnka a zmena uhla svetla dopadajúceho na drevené lamely dramaticky menia vnútornú atmosféru katedrály. Efekt je možné ovplyvniť unikátnym systémom pohyblivých trojuholníkových lamiel tieniacich alfa okno, zasklený strop aj omega okno. Natačanie a dávkovanie slnečného svetla sa súčasne podieľajú na regulácii tepelných príjmov a strát objektu, čím významne zefektívňujú prevádzku budovy. Omega okno vytvára 154 anodizovaných hliníkových panelov, ktoré sú však dekorované monumentálnou reprodukciou – **fotografiou sochy Krista Pantokratora z 12. st. z katedrály v Chartres**. Úlohu svetla podčiarkuje efekt pixelizácie fotografie pomocou rôzne veľkých otvorov v paneloch (od 4 mm do 24 mm). Svetlo prechádzajúce otvormi vytvára reprodukováný obraz Krista, akoby sa zhmotňujúceho z ničoty. Tento obraz je večer pri osvetlení interiéru katedrály zároveň vnímateľný aj zvonka. Je to analógia stredovekej vitráže realizovaná s využitím súdobých technológií. Pri vstupe víta veriacich masívna krstiteľnica, ktorá zvýrazňuje evanjelizačné poslanie katedrály. Symbolizuje zároveň začiatok a upriamuje návštevníkov smerom k oltáru, krížu, kazateľnici a Bohu. Strohý štýl zariadenia katedrály reprezentujúci najmodernejšie súčasné trendy v architektúre je preteplený bohatou symbolikou integrovanou do všetkých kľúčových prvkov. Štylizovaný obraz ryby odvodený od priesečníkov dvoch kružníc, tzv. vesica piscis, sa objavuje nielen v pôdoryse, ale aj v rezoch stavby, identifikovateľný je i v obrysoch alfa a omega steny. Alfa a omega stena však zároveň mnohým tvarovo pripomínajú biskupskú mitru, čím je zvýraznená jedinečná pozícia katedrály v cirkevnej hierarchii. Masívna obvodová stena, ukrývajúca kaplnky a doplnkové katedrálne priestory, symbolizuje skalu, na ktorej Boh postavil svoju cirkev. Citáty z Biblie sú umiestnené v podlahe pri všetkých významnejších prvkoch. Oltár je vyvýšený, aby ho lepšie vnímali účastníci bohoslužieb. Jedinečné prepojenie s mauzóleom pod podlahou katedrály je realizované pomocou

skleneného prstenca obopínajúceho oltár. Svetlo prenikajúce okulusom sa tak môže dostať okolo oltára až pod podlahu katedrály k rozlúčkovému priestoru mauzólea, kde osvetľuje katafalk. Usporiadanie hrobových miest v mauzóleu – krypte – pripomína bazilikálnu pôdorysnú schému s ústrednou a krížovou loďou. Citlivo a veľmi efektívne sú v katedrále využité niektoré zachované artefakty z pôvodnej Oaklandskej katedrály, ktorú zničilo zemetrasenie. Ako podľa Craiga Hartmanna poznamenal arcibiskup Vigneron: „V metaforickom cykle, prechádzajúc od vstupu, alfa okna a krstiteľnice cez hlavný priestor katedrály k oltáru až po omega okno a dolu ku katafalku, navracajúc sa hlavnou uličkou mauzólea k schodom a vynoriac sa pri krstiteľnici, môžeme vidieť cyklus života, smrti, absolútna a znovuzrodenia“. Cirkevný areál okrem katedrály a mauzólea (krypty) zahŕňa aj konferenčné centrum, rezidenciu biskupa, úrady diecézy, zdravotné stredisko, ktoré poskytuje zdarma služby ľuďom bez zdravotného poistenia, strešnú záhradu prístupnú verejnosti s malým námestím pred katedrálou, kaviarničku s predajňou suvenírov, spomienkovú záhradu venovanú obetiam sexuálneho obťažovania a dvojpodlažné podzemné parkovisko. Samozrejmosťou je ochrana proti zemetraseniu pohyblivým uložením celej budovy nad základovou doskou. Na rozdiel od tradičnej východozápadnej orientácie na svetové strany je hlavná os katedrály vychýlená. Dôvodom je lepšie osadenie na parcelu, ako aj krajší súzvuk s jazerom Merritt, na brehu ktorého sa nachádza. Podľa slov Ing. arch. Martina Jerguša, z ktorého textu publikovanom na www.asb.sk, vychádza aj tento článok, zanecháva katedrála hlboký duchovný zážitok a je odrazom jedinečnej atmosféry komunity veriacich Oaklandskej diecézy, ktorí boli schopní financovať takéto dielo.

oltár

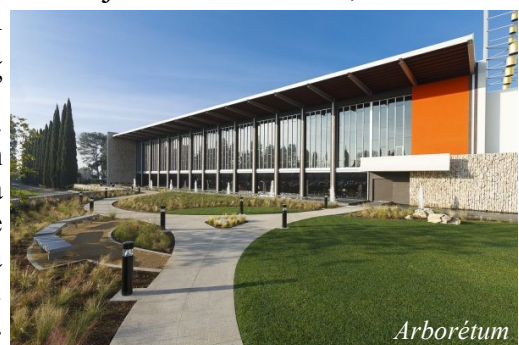

krypta

krstiteľnica

Katedrála Krista, tzv. Krištáľová katedrála, Garden Grove, Kalifornia. V r. 1981 označená ako najväčšia budova zo skla na svete. Vybudovaná Reformovanou Cirkvou v Amerike (RCA), zrenovovaná Katolíckou cirkvou, v súčasnosti sídlo Oranžskej diecézy. Jej príbeh je spojený so životným príbehom reverenda Dr. Roberta Harolda Schullera, ktorý sa narodil v r. 1926 v Altone v Iowe. Od malička sa chcel stať ohlasovateľom Krista. V r.1950 bol vysvätený RCA, najstaršou protestantskou denomináciou v Spojených štátoch. Následne veľmi úspešne pôsobil ako pastor v reformovanom kostole Ivanhoe v Chicagu. V r. 1955 ho cirkev poverila novou úlohou: založiť nový kostol v Garden Grove v Kalifornii. Za 500 dolárov, ktoré dostal od cirkvi, si prenajal divadlo Orange Drive-In. Tu, zo strechy snack baru, začal uskutočňovať nedeľné príhovory. V pastoračnom diele mu pomáhala ako organistka jeho manželka Arvella. Duchovné služby v drive-in sa stali veľmi populárnymi, no rev. Schuller nemal v pláne zotrvať v tomto priestore. Asi tri míle od Orange Drive-in vybudoval malú kaplnku. Mal v úmysle „prestáhnúť“ vznikajúce cirkevné spoločenstvo do kaplnky, ale viacerí - najmä chorí - ľudia, ho žiadali aj o duchovnú službu formou drive-in. Preto si najal renomovaného moderného architekta Richarda Neutra a požiadal ho, aby navrhol stavbu, v ktorej by mohol kázať súčasne cirkevnej kongregácii aj kongregácii drive-in. Takto vznikol, v r. 1961, prvý kostol walk-in/drive-in na svete. Dnes ide o budovu tzv. Arboréta. Popularita reverenda Schullera rástla. Jeho príhovory zamerané na Krista, ale aj na potenciál, ktorý do každého človeka vložil Boh nachádzali v širokej verejnosti veľký ohlas. V r. 1968 bola vedľa kostola otvorená tzv. Nová Nádej.

Arborétum

Dr. Robert H. Schuller patril k najpočítanejším rečníkom. Kázal zmes protestantského kresťanstva a sily pozitívneho myslenia, ktorú spopularizoval Norman Vincent Peale. Na rozdiel od niektorých prominentných protestantských kazateľov svojej doby bol však vždy priateľský ku katolíkom. Hodina moci pritiahla také hviezdy ako arcibiskup Fulton Sheen, Charlton Heston a generál Norman Schwarzkopf.

Ide o cirkevné poradenské krízové centrum s 24-hodinovou linkou dôvery (tel.č. 714) určené na prevenciu samovrážd. Centrum dodnes sídli v 13-poschodovej Veži Nádeje, ktorú navrhol Richard Neutra. S 27,5m vysokým neónovo osvetleným krížom bola asi 10 rokov najvyššou budovou v Orange County. V r. 1970, s povzbudením Dr. Billyho Grahama, začal Dr. Schuller vysielat' služby zo svätyně v televízii na kanáli KTLA-5 v Los Angeles. Program, pod názvom „Hodina moci“ sa stal čoskoro známym po celej Amerike. Už v polovici 70.rokov ho vysielalo všetkých 50 štátov USA, neskôr prerazil aj na ostatne

kontinenty a stal sa štvrtým najdlhšie vysielaným týždenným televíznym programom v histórii. Kostol v Garden Grove praskal vo švíkoch. Rev. Schuller preto oslovil slávneho architekta *Philipa Johnsona*, aby navrhol väčšiu stavbu, ktorá by vyhovovala rastúcej kongregácii. Pretože Dr. Schullerovi chýbal pokoj jasnej modrej oblohy drive-in divadla, povedal Johnsonovi: "Urobte všetko zo skla!" Philip Johnson navrhol jedinečnú stavbu svojho druhu. Išlo o kreatívny a veľmi odvážny dizajnový výkon. V zóne zemetrasenia sa o takýto nápad nikto predtým nepokúsil. Išlo o obrovskú katedrálu s 10 000 oknami, s kapacitou 2245 miest pre veriacich a s presbytériom s kapacitou 1000 miest pre hudobníkov. S jej výstavbou začali v r. 1977 a slávnostne ju posvätili v r. 1980. Philip Johnson zakomponoval v interiéri aj 90 stôp vysoké dvere z pôvodnej svätyně. Tie aj v súčasnosti tvoria súčasť chladiaceho systému chrámu. Katedrála nepoužívala žiadnu klimatizáciu, ale využívala prirodzené prúdy vzduchu, vnikajúce cez žalúziové, termostaticky ovládané okná. Ide o obdĺžnikové tabule skla. Nie sú priskrutkované ku konštrukcii, ale sú na ňu prilepené pomocou lepidla na báze silikónu. Cieľom týchto a ďalších opatrení je umožniť budove odolať zemetraseniu s magnitúdou 8,0. V r.1990 pribudla k svätyni aj Crean Tower, nazývaná tiež **Modlitbová veža**. Takmer 72m vysoká zrkadlová veža je vyrobená z nehrdzavejúcej ocele. Navrhol ju Philip Johnson a bola v nej umiestnená zvonica pomenovaná z úcty a vďačnosti po p. Arvelle Schullerovej, ktorá pôsobila v tejto cirkevnej komunite 35 rokov ako organistka.

Obsahuje 52 zvonov s hmotnosťou 22,5kg až 2 tony, z ktorých každý znie inak. Vyrobila ich holandská spoločnosť Royal Eijsbouts Bell Foundry. Pod vežou je kruhová *modlitebná kaplnka Mary Hoodovej* (pozn. manželka významného sponzora kaplnky). Tvorí ju 33 pevných viacfarebných mramorových valcových stĺpov, ktoré predstavujú 33 rokov Ježišovho života na zemi a 12 bielych stĺpov, ktoré predstavujú 12 apoštolov. Bronzovou tabuľou na podlahe je zapečatená modlitebná kapsula umiestnená pod oltárom, ktorá obsahuje 33 000 neotvorených modlitieb prijatých z celého sveta, ktoré predstavujú modlitby budúcich generácií. Do svätyne, ktorá pre svoj celkový vzhľad dostala meno **Krištáľová katedrála**, bol umiestnený aj výnimočný - piaty najväčší píšťalový organ na svete - **Hazel Wright Organ**. Je kombináciou dvoch píšťalových organov. Má 273 registrov, 17 106 píšťal a dve päť-klávesnicové konzoly. Nástroj, ktorý skonštruoval Fratelli Ruffatti na základe špecifikácií Virgila Foxa a rozšíril ho Frederick Swann, obsahuje veľký píšťalový organ Aeolian-Skinner postavený v r. 1962 pre newyorskú filharmonickú sálu (teraz David Geffen Hall) a organ Ruffatti, ktorý bol inštalovaný v predchádzajúcej svätyni kostola. Swann bol organistom v Krištáľovej katedrále v r. 1982-1998. V júni 2013 bol organ demontovaný. Renovovaný organ bol opäť umiestnený v katedrále až koncom roka 2021 a jeho obnova bola dokončená 7. februára 2022. Kresťanská denominácia Reformovanej Cirkvi v Amerike vedená pastorom Robertom H. Schullerom - Crystal Cathedral Ministries (teraz Shepherd's Grove), sa v závere jeho života, v r. 2010, ocitla vo veľkých finančných problémoch. Reverend Schuller nenašiel podobne silného nástupcu a na komunitu doľahli aj dlhy za televízne vysielanie, celkovo v sume 55 mil.\$. Vyhlásila bankrot a rozhodla sa, že dlhy pokryje predajom katedrály. O kúpu cirkevnej budovy prejavila veľmi vážny záujem neďaleká Chapmanova Univerzita, ale do procesu kúpy protestantskej katedrály sa vložil Timothy R. Busch, konzervatívny katolícky právnik, podnikateľ a filantrop z Orange County v Kalifornii. Presvedčil biskupa Oranžskej diecézy Mons. Toda D. Browna, aby katedrálu

kúpila katolícka cirkev. Biskup Brown sa už viac rokov usiloval nájsť vhodné miesto pre stavbu novej diecéznej svätyne, ktorá by slúžila rozrastajúcej sa komunite veriacich. Vzhľadom k tomu, že náklady na renováciu budovy Krištáľovej katedrály pre katolícke bohoslužby by boli oveľa nižšie ako náklady na výstavbu novej budovy, rozhodli sa zapojiť s finančnou ponukou. Rev. Schuller uvítal myšlienku, že novým vlastníkom chrámu by sa mohla stať Katolícka cirkev, nakoľko by budova mohla naďalej slúžiť k bohoslužobným účelom. 17. novembra 2011 federálny sudca schválil predaj Krištáľovej katedrály Oranžskej diecézy za 57,5 mil. \$. O dva týždne schválil nákup katedrály aj Vatikán. Vzájomný obchod bol dokončený 3. februára 2012. Katedrála Krista sa stala sídlom diecézy a aj domovom Farnosti sv. Kalixta, ktorá si zmenila meno na Farnosť Katedrály Krista. *Obe kresťanské cirkvi sa vzájomne dohodli aj na výmene svojich chrámových priestorov a 7. júla 2013, v bývalej katolíckej farnosti sv. Kalixta, zahájila svoju činnosť kongregácia Shepherd's Grove.* V r. 2014 sa začala príprava na rozsiahlu renováciu Katedrály a jej komplexnú úpravu pre potreby slúženia katolíckej bohoslužby. Práce sa mali realizovať podľa návrhu architekta Jonsona Faina, avšak v čase prípravy projektu diecéza zastropovala výdavky na maximálnu cenu 72 mil. \$ Renovácia katedrály bola financovaná z fundraisingovej kampane "For Christ Forever", ktorá sa konala v r. 2012 a z darov. Práce sa začali v r. 2017 a dodávateľsky ich realizovala firma Snydera Langstona. 19. júla 2019 bola katedrála slávnostne vysvätená oranžským biskupom Kevinom Vannom a dostala patrocínium Katedrála Krista. *"Katedrála bude stredobodom novej evanjelizácie a zameraním jednoty, ktorá stavia na histórii Cirkvi v Orangei,"* povedal biskup Vann. *Jedinečný, veľkolepý chrám je duchovným domovom rozmanitej katolíckej komunity v regióne (cca 1,2 mil. veriacich), preto relikviár oltára obsahuje relikvie I. stupňa spojené so svätými amerického, kórejského, mexického a vietnamského pôvodu vrátane kanadských mučeníkov Andrewa Dũng-Laca, Junípera Serru, Andrewa Kim Taegona a Rafaela Guízara y Valencie.* V r. 2021 pribudla v areáli aj 3,7m vysoká socha Panny Márie La Vang, ktorá je zakrytá špirálovitým baldachýnom. Katedrála aj jej šesť príľahlých budov sú dnes miestami náboženskej aj občianskej angažovanosti. Sídlí tu katolícka škola, organizujú sa výnimočné organové koncerty, umelecké výstavy, kultúrne podujatia.

K zjaveniu Panny Márie v La Vang prišlo v r. 1798 počas ťažkého prenasledovania kresťanov vo Vietname. Panna Mária sa ľuďom ukrytým v lese zjavila v sprievode dvoch anjelov, v tradičnom odevu s Ježiškom v náručí. Povzbudila užialený ľud a poradila im aj bylinky na choroby a rany, prisľúbila im vypočutie ich prosieb.

Spoločný modlitbový úmysel slovenských biskupov:

Za krajiny poznačené vojnovými konfliktmi, aby odpustenie a pokoj premošli nenávisť a pomstu.

Metropolitná **Katedrála Zjavenia Panny Márie z Aparecidy** v meste Brazília bola navrhnutá najvýznamnejším brazílskym architektom Oscarom Niemeyerom, ktorý za tento projekt získal v r. 1988 prestížnu Pritzkerovu cenu. Projektantom stavby bol stavebný inžinier Joaquim Cardozo. *Urbanistická koncepcia mesta spočiatku rátala s ekumenickou katedrálou, ktorá by bola spravovaná štátom*, ale po politických zmenách sa stavba spomalila a nakoniec katedrálu na vlastné náklady dokončila Katolícka cirkev a prispôsobila ju svojim potrebám. Jej výstavba sa začala v r. 1958 a bola ukončená v r.1970. Má neobvyklý tvar hyperboloidu; zvonku pripomína trňovú korunu alebo zopäté ruky Panny Márie či kalich kvetu, a tak je vlastne symbolom života. Základom stavby je 16 betónových stĺpov, ktoré sú zhora nadol prepojené vitrážovými oknami. Vitráže, v celkovej rozlohe 2000 m², sú dielom francúzsko-brazílskej umelkyne Marianne Peretti a v katedrále boli nainštalované v r. 1990. V r. 2012 boli pôvodné sklá nahradené novým jednotným sklom rezaným a montovaným v Brazílii, z dosiek vyrobených v Nemecku.

Pred svätyňou sa nachádzajú 3m vysoké sochy štyroch evanjelistov. Ide o dielo, ktoré v r.1968 vytvorili sochári Alfredo Ceschiatti a Dante Croce.

Oproti vchodu do chrámu stojí 20m vysoká zvonica. Sú v nej štyri veľké zvony darované španielskymi obyvateľmi Brazílie a odiate v Mirande de Ebro. Pri vchode do katedrály je stĺp s pasážami zo života Panny Márie, ktorý namaľoval Athos. Katedrála má priemer 70m a kapacitu 4000 miest. Návštevníci vstupujú do katedrály tmavým tunelom a vynárajú sa do svetlého priestoru so sklennou strechou. Interiér katedrály je jednoduchý. Nachádzajú sa v ňom lavice a oltár v tvare vajca, ktoré chrámu daroval pápež sv. Pavol VI. Nad stropom sú zavesení traja mohutní anjeli, ktorých vytvorili už spomínaní sochári Ceschiatti a Croce. Vo svätyni sa nachádza aj replika obrazu Panny Márie z Aparecidy. Krížová cesta je dielom Di Cavalcantiho. Stavba má výnimočnú akustiku. Hlas, pri normálnej intenzite zvuku, zaznieva do vzdialenosti 25m. Zaujímavou súčasťou chrámu je oválna krstiteľnica. Od r. 1977 jej steny zdobí maľovaná keramika brazílskeho maliara a sochára Athosa Bulcãa. Nachádza sa naľavo od vchodu a dá sa do nej vstúpiť buď z katedrály, alebo točitým schodiskom zo vstupného námestia. V r. 1990 bola vyhlásená za národnú historickú a umeleckú pamiatku. Ročne ju navštívi viac ako 1 mil. návštevníkov. Ďalšiu nevhednú sakrálnu stavbu zo skla možno navštíviť v americkom štáte Arkansas. Koncom 70.rokoch 20.st. dal Jim Reed, v lesoch hory Ozark, postaviť sklenú kaplnku. Nesie meno **Thorn Crown**, čo v preklade znamená Trňová koruna. Pôvodne chcel na tomto mieste, ktoré kúpil v r. 1971, vybudovať domov dôchodcov. Videl však, že miesto navštevujú mnohí ľudia, preto sa spoločne s manželkou rozhodli pre kaplnku, ktorá by cestujúcim poskytla inšpiratívne miesto na oddych. Krátko nato sa Jim Reed stretol s architektom E. Fayom Jonesom, ktorý rýchlo prijal návrh na stavbu kaplnky. Všetko vyzeralo nádejne, ale v polovici projektu sa dostavili finančné problémy. Jim Reed sa domnieval, že urobil najväčšiu chybu svojho života. Napriek snahe sa mu nedarilo získať potrebné finančné prostriedky na dokončenie stavby. Vyčerpaný a zlomený zašiel na poslednú návštevu rozostavanej kaplnky. Už chcel ísť domov, ale v smútku a vo veľkej pokore, ktoré mu priniesli trápenia so stavbou, si kľakol a modlil sa. Ako sám hovorí: „V ten večer som bol na konci všetkých svojich síl, ale pocítil som, že Božie Milosrdenstvo sa práve začalo“. O niekoľko dní neskôr jedna žena z Illinois poskytla pôžičku, ktorá Jimovi Reedovi umožnila dokončiť stavbu. 10. júla 1980 bola kaplnka otvorená a odvtedy ju navštevujú ľudia z celého sveta.

Jej príbeh nie je o tom, čo veľký človek urobil pre Boha ale o tom, čo veľký Boh urobil pre človeka, ktorého miloval.

Kaplnka sa nachádza na diaľnici 62 West neďaleko mestečka Eureka Springs. Jej údržbu môžete podporiť dobrovoľným príspevkom. Kaplnka bola ocenená na rôznych odborných fórach. Je vysoká 14,6m a vyrobená je prevažne z organických materiálov. Jediná použitá oceľ je v konštrukcii krovu. Stavba má pôvodný kamenný základ, ktorý vytvára dojem, že kaplnka je súčasťou svahu. Aby sa zachovalo prírodné prostredie architekt Fay sa rozhodol, že žiadny konštrukčný prvok nemôže byť väčší ako to, čo sú schopní vyniesť dvaja muži, a tak stavebným materiálom sú predovšetkým tlakovo ošetrené borovice. Všetky väčšie prvky stavby boli skladané priamo na mieste. Hlavný vplyv na atmosféru kaplnky má svetlo, ktoré sem vniká cez 425 okien. Vďaka prepracovanému krovu a stromom sa jej vzhľad mení počas dňa aj počas ročných období.

*Katolícku kaplnku, ktorá je otvorená veriacim všetkých vierovyznaní, nájdeme aj v štáte Arizona. Je to **Kaplnka sv. Kríža** a plán jej prvotnej podoby vznikol už v r.1932, keď sochárka Marguerite Brunswigová Staudeová pozorovala novopostavený mrakodrap Empire State Building v New Yorku. Ideálne miesto a podporu pre jej stavbu našla až v r. 1950 v Sedone (Arizona) a v r. 1956 tam zo zdedeného majetku nechala postaviť jednoduchú, ale impozantnú železobetónovú stavbu, ktorú venovala katolíckej cirkvi s podmienkou, že v nej nebudú bohoslužby a bude prístupná pre všetky vierovyznania. Cestu k Bohu si v nej ľudia majú hľadať cez modlitbu a krásu umenia. V r. 2007 sa kaplnka stala jedným zo siedmich divov Arizony vytvorených ľudskou rukou.*

www.cestovanie.sme.sk

Záver nášho putovania bude patriť opäť Kalifornii. Na jej slnečnom pobreží sa nachádza zaujímavá **kaplnka Wayfarers**. Dali ju postaviť tri členky losangeleskej Swedenborgskej cirkvi: Elizabeth Sewall Schellenbergová, Lucy Pyle Mercer Billingsleaová, Narciss Cox Vanderlipová. Pani Schellenbergová, ktorá žila na **polostrove Palos Verdes**, už v r. 1920 *snívala o malej kaplnke nádhernej krásy a duchovnej architektúry na svahu nad Tichým oceánom, kde by sa mohli cestujúci zastaviť, aby si oddýchli, meditovali a ďakovali Bohu*. Narciss Cox Vanderlipová darovala na tento účel svoj pozemok. Spoločne oslovili architekta Ralpha Jesteru, ktorý vypracoval základný náčrt stavby. Kríza 30. rokov a následná 2.svet.vojna oddialili stavbu kaplnky. Po vojne pán Jester spochybnil vhodnosť svojich návrhov a navrhol, aby Lloyd Wright, syn známeho amerického architekta Franka Lloyd Wrighta, vypracoval nový architektonický návrh. Wrightovi sa páčilo „zadanie úlohy“ a vytvoril návrh s dôrazom na harmóniu medzi Božím prírodným svetom a vnútorným svetom človeka. Miesto a základný kameň požehnal -16. júla 1949 - rev. Dr. Leonard I. Tafel. Stavba bola dokončená v r. 1951 a 13. mája bola kaplnka zasvätená Božej sláve. Slúži ako národný pamätník Emanuela Swedenborga, vedca, filozofa a teológa z 18. st. Obklopujú ju stromy z červeného dreva. Tvoria živé steny aj strechu prírodnej svätyne uzavretej sklom s výhľadom na okolitý les a neďaleký Tichý oceán. V r. 1954 bola ku kaplnke pristavaná aj veža „Hallelujah“. Lloyd Wright ju koncipoval s krídlami a pocitom stúpania, ako zdvihnuté ruky, ktoré držia 18m vysoký kríž. *Námorníci, ktorí v noci používajú kanál Catalina, nazvali osvetlenú vežu "Božou sviečkou"*. Modrá strešná škridla terra cotta bola vybraná tak, aby ladila s modrou oblohou. Veža je hlboko zapustená do zeme, ukotvená do svahu. V r. 1978 do nej nainštalovali zvoncu so 16 zvonmi, ktoré po prvýkrát zazneli na Štedrý deň. V r.1957-1958 pribudla kolonáda a návštevnícke centrum, ktoré v súčasnosti organizuje celoročný program výstav. Zaujímavým prvkom kaplnky je krstiteľnica z r. 1964. Tvorí ju malý podzemný

horský prameň bublajúci na povrch. Poslednou stavbou v areáli kaplnky sa stala presklená lodžia. Pokojnú atmosféru miesta zvyrazňuje aj priľahlá ružová záhrada, v ktorej stojí fontána. V noci celý areál príjemne osvetľujú zabudované svetlá. Navrhol ich Eric Lloyd Wright, syn Lloyd Wrighta a venovali ich donori, ktorých mená sú uvedené na jednotlivých tienidlách. V r. 1995 muselo byť odstránené pôvodné návštevnícke centrum a časť kolonády z dôvodu rozsiahleho poškodenia pohybom pôdy. Vznikol tak vonkajší trávnatý amfiteáter, ktorý poskytuje nádherný výhľad na Tichý oceán. Využíva sa aj na koncerty, dramatické inscenácie a veľkonočnú bohoslužbu. V r. 2005 bola nevšedná kaplnka Wayfarers uvedená do Národného registra historických miest.

zdroje: www.citaty-slavných.sk, www.zones.sk, www.owlcation.com, www.flickr.com, www.praytellig.com, www.oeregister.com, www.en.wikipedia.org, www.christcathedralcalifornia.org, www.newh.org, www.3rssofretirement.com, www.architecturaldigest.com, www.tnemec.com, www.organicindiatoday.com, www.fatym.com, www.religionnews.com, www.cestovanie.sme.sk, www.crystalcathedral.org, www.ncregister.com, en.wikiarquitectura.com, www.ara.cz, www.jan-k-celis.webnode.cz, www.wayfarerschapel.org, www.thorncrown.com

TUŘANSKÁ MADONA a HORA MATKY BOŽEJ

v Čechách a na Morave MIESTA MARIÁNSKEJ ÚCTY

S mariánskym kultom v Čechách a na Morave je spojených vyše 200 pútnických miest a viac ako 1 160 kostolov zasvätených Panne Márii, spájaných s jej obrazmi, sochami, tajomstvami, skutkami a titulmi. Vydať sa na púť po mariánskych pútnických miestach znamená nielen objaviť kus histórie, ale predovšetkým kráčať s tou, ktorá na zemi učila kráčať aj svojho Syna. Nech teda aj nás vedie, chráni a sprevádza, aby sme bezpečne prišli do cieľa púte aj života.

Tuřany

Putovanie začneme v jednom z najstarších mariánskych pútnických miest - v Tuřanoch, ktoré sú už mestskou časťou Brna. Ležia v rovinatej juhovýchodnej časti moravskej metropoly, v Dyjsko-svrateckom úvale. V minulosti boli Tuřany samostatnou obcou. Historicky sa po prvýkrát spomínajú v listine z r. 1208, kedy ich olomoucký biskup Róbert získal výmenou od pánov z Medlova za dediny Doubravník a Drahnice. K Brnu boli pripojené v r. 1919 a dodnes si zachovali svoj dedinský ráz. Známe sú pestovaním kapusty a na ich

severovýchodnom okraji sa rozkladá medzinárodné letisko Brno-Tuřany, kde 27. septembra 2009 slúžil sv. omšu aj nedávno zosnulý pápež Benedikt XVI. Dominantou Tuřan a celého juhu Brna je zďaleka viditeľný **pútnický kostol Zvestovania Panny Márie** (známy aj ako kostol Tuřanskej Matky Božej). Už v r. 1318 - 1326 je doložená existencia kostolíka zasväteného sv. Anne. Neďaleko neho bol postavený kostol Panny Márie, s ktorým sa spája začiatok mariánskej úcty, známej už v stredoveku. Podľa legendy je toto miesto späté so samotnými vierozvestcami sv. Cyrilom a Metodom. Slovanskí apoštoli priniesli podľa povesti sošku Matky Božej na Moravu. Pri rozvrátení Veľkej Moravy ju zbožný ľud ukryl v lese. Tam ju okolo r. 1050 našiel chrlický roľník Horák. Sošku si vzal domov, ale niekoľkokrát sa sama premiestnila na pôvodné miesto do tŕnia. To bolo popudom k tomu, aby v danej lokalite postavili kostolík. Prvotný kostol bol v r. 1510 opravený s podporou pápeža Júlia II. V priebehu času, najmä v 17. st. sa ďalej zvyšovala úcta veriácich k tuřanskému pútnickému miestu, okrem iného aj aktivitou olomouckého kardinála Františka z Districhsteina a tuřanského farára Jiřího Pekara-Pistoria, ktorého zásluhou sa o Tuřanoch zachovalo veľké množstvo informácií. Vzrastajúci počet pútnikov si časom vyžiadala rozsiahle úpravy kostola, najmä jeho rozšírenie. Takto rozšírený kostol načas - v čase svojho vpádu na Moravu - znesvätili Švédi, keď z kostola urobili koniareň. Turanská soška Panny Márie bola včas ukrytá, najprv v Brne a potom vo Viedni. Jej slávny návrat do Tuřan v r. 1649 mal podobu veľkolepej procesie. O osem rokov neskôr prišli do mestečka jezuiti. Patronátne právo a tuřanské majetky im daroval olomoucký biskup Karol II. Jezuiti si tu postavili rezidenciu. Asi v 2. pol. 17. st. bol okolo starého kostola vybudovaný štvorkrídlový obdĺžny ambit so štvoricou nárožných kaplniek. V r. 1693 začali jezuiti vedľa starého kostola so stavbou kaplnky zasvätenej svätej Anne. Autorom projektu bol Ján Krstiteľ Erna. Kaplnka bola do podoby dnešného barokového kostola rozšírená v r. 1804–1806. Starý kostol bol r. 1810 zbúraný a jeho mariánske patrocínium prešlo na nový, rozšírený kostol. K nemu v r. 1888–1891 dostavali nie príliš obvyklé barokové dvojvežie s arkádou a otvorenou stĺpovou galériou. Po odchode jezuitov bola duchovná správa zverená svetským kňazom. Za pôsobenia Jána Evanjelistu Špirka, v r. 1888 - 1890, bola dovŕšená renovácia kostola prestavbou monumentálneho priečelia a výstavbou dvoch nových veží, zakončených dvojramennými cyrilometodskými krížmi. Na mieste pôvodného kostola, tam kde bola nájdená socha Matky Božej, postavil v r. 1901 kaplnku Zjavenia Panny Márie v tŕní. Po oboch svetových vojnách sa vykonávali ešte menšie

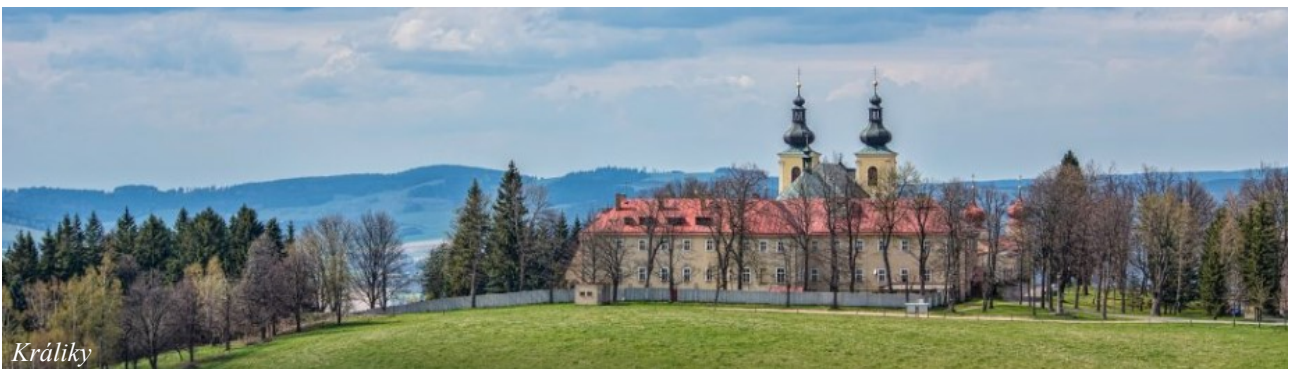

Obvyklý názov **Tuřanská madona** zdôrazňuje nielen jej väzbu na kostol Zvestovania Panny Márie, ale aj miesto, ktoré si podľa legendy sama určila (a nakoniec presadila aj proti vôli svojho nálezcu).

opravy chrámu a v r. 2003-2004 sa uskutočnila generálna oprava oboch veží a lode. Vzácná gotická milostivá soška Matky Božej umiestnená na hlavnom oltári je drevená, asi 60 cm vysoká, zobrazuje madonu s Ježiškom na kolenách. Podľa historického bádania síce pochádza z neskoršej doby (asi 13. st.), avšak prvý kostolík v Tuřanoch skutočne mohol vzniknúť už v polovici 11. st., ako hovorí legenda. Je známa pod rôznymi názvami. V Tuřanoch a okolí je obvyklé pomenovanie **Matka Božia v trní**, ktoré odkazuje na legendu, podľa ktorej bola socha nájdená v trňovom kríku. V 17. st. literát a kňaz Bohuslav Balbín popísal tri hlavné pútnické miesta v Českom kráľovstve, zasvätené zázračným mariánskym sochám. Jedným z nich boli aj Tuřany, v spise so skráteným názvom *Diva Turzanensis* (Panna tuřanská), ktorý sa stal základným dokumentom popisujúcim miestne udalosti. V plnom názve knihy sa píše "*História pôvodu a zázrakov veľkej matky Boha i ľudí Márie, ktorej ctihodná socha, nájdená v trní blízko Brna, označená nebeským svetlom, je veľkými zástupmi ľudí uctievaná*". Latinský výraz *diva* zrejme súvisí so slovom *deus* (boh) a bol používaný v celej škále významov - napr. božská, nebeská, ale tiež nepoškvrnená alebo napríklad aj divotvorkyňa. Typ Tuřanskej Madony patrí do skupiny stredovekých tróniacich madon, zachytávajúcich „frontálne sediacu madonu s dieťaťom.“ Mária má štíhlu postavu, ľavou rukou pridržiava Krista, ktorý má v ruke jablko, v pravej ruke drží žezlo.

Socha je charakteristická určitou strnulosťou a obradnosťou. Z pôvodnej stredovekej podoby vidíme už dnes vlastne len Máriinu tvár a celkovú siluetu vo vladárskej pozícii. Drevená polychrómovaná socha na tróne je pokrytá tepaným strieborným plášťom, ktorý splýva pozdĺž tela. Trón, na ktorom Mária sedí, zhotovil brniansky zlatník Ján Jakub Wegelin v r. 1683. Plášť z r. 1689 je tiež jeho dielom a zrejme je autorom aj strieborných a pozlátených koruniek na hlavách Márie a Ježiša. Strieborná polychrómovaná hlavička Krista bola vyrobená až koncom 19. st. Pri všetkej svojej vážnosti pôsobí socha ľudským a neprikrášeným dojmom. Všetky zázraky, ktoré sa v Tuřanoch na príhovor Panny Márie udiali, sú zaznamenané v miestnej knihe nazývanej Hausprotocoll. Kniha je uložená dodnes na miestnej tuřanskej fare.

zdroje: www.brno.biskupstvi.cz, www.cs.wikipedia.org, www.farnostturany.cz, www.hrady.cz,
www.krestanskevanoce.cz, www.is.muni.cz

Králiky

Mariánske pútnické miesto **Hora Matky Božej** sa nachádza nad mestom Králiky neďaleko štátnej hranice s Poľskom, pod Kralickým Snežníkom. Je to vrch v Hanušovickej vrchovine asi 1,5 km na východ od mesta Králiky v katastru obce Dolní Hedeč. Nachádza sa tu kláštor a hlavné pútnické miesto královéhradeckej diecézy.

Dejiny pútnického miesta vybudovaného na Lysej hore sa začínajú odohrávať už v 30. rokoch 17. st., kedy mesto postihla morová epidémia. Prvé púte sa tu začali konať z iniciatívy jezuitských a františkánskych misionárov, ktorí sa pokúšali priviesť obyvateľov ku katolíctvu a zmierniť ich strach z ďalšieho šírenia morovej nákazy. Procesia sa od r. 1636 konala stále častejšie a zároveň sa zvyšoval aj počet pútnikov. Okolo r. 1694 bola zaznamenaná povest' o tajomných svetelných javoch, objavujúcich sa na Lysej hore najmä vo večerných hodinách. Svetlo niekedy dosahovalo taký jas, že ľudia mohli v meste počítať listie na stromoch. Miestni obyvatelia si potom tieto javy vysvetľovali ako predzvesť nešťastia alebo ako znamenie „božstva“, ktoré tu chcelo byť uctievané. Vďaka tomu kralický farár Krištof Vavrinec Schlieman pochopil, že Lysá hora bude vhodné miesto pre stavbu mariánskej kaplnky, pretože tu v tom čase stála iba socha Panny Márie na drevenom stĺpe. Farár Schlieman odišiel do Prahy, aby vyhľadal svätovítskeho kanonika Tobiáša Jána Beckera pochádzajúceho z Králik a zveril mu svoj zámer postaviť na pútnickom mieste kaplnku. Becker neváhal a Schliemanov plán s nadšením podporil. Už ako malý chlapec v čase tridsaťročnej vojny chodieval s ostatnými deťmi na Lysú horu (názov získala vďaka tomu, že bola pustá a bez porastu), kde sa spoločne modlili a spievali mariánske piesne. Už vtedy si zaumienil, že keď vyrastie, postaví na tejto hore kostol. Na jar r. 1695 Tobiáš Becker vymohol u biskupa Jána Františka Krištofa z Talmberka povolenie na stavbu kaplnky. Začiatkom augusta toho istého roku sa podarilo získať pozemok za 40 zlatých a 16. augusta bol položený základný kameň na stavbu kaplnky, na ktorú prichádzalo množstvo finančných darov. Tobiáš Ján Becker bol ich vysokou cenou veľmi prekvapený a rozhodol sa namiesto kaplnky vystavať pútnický kostol zasvätený Nanebovzatiu Panny Márie. Stavba postupovala veľmi rýchlo, a to vďaka pomoci odgrófa Michala Václava II. z Althannu, ktorý dodával stavebný materiál a podpore kralických mešťanov aj okolitých osád. Kostol bol dokončený v r. 1700. Ešte v tom istom roku bol prinesený a na hlavný oltár umiestnený **milostný obraz Panny Márie Snežnej**, ktorý sa stal srdcom pútnického miesta, a Lysá hora dostala nové meno - **Hora Matky Božej**. Tobias Jan Becker ho dostal ako študent od grófkyni Putzardovej zo Slatiňan u Chrudimi, v čase, keď vychovával jej vnukov. Obraz nosil so sebou a na miestach, kde pôsobil nabádal ľudí, aby sa modlili a ctili ho. Neskôr, po prevoze na Lysú horu, bol obraz dodatočne ozdobený striebornou tunikou, perlami a zlatou retiazkou. (Obraz bol namalovaný podľa originálu obrazu z rímskeho chrámu Santa Maria Maggiore.

Obraz bol namalovaný podľa originálu obrazu z rímskeho chrámu Santa Maria Maggiore. Po dokončení kostola sa začal budovať kláštor.

V r. 1701 – 1704 vztýčil Tobiáš Becker (v tom čase čerstvo vysvätený biskup) štvorkrídlový ambit, za ktorým v r. 1706 – 1710 zriadil kláštor. Po jeho dostavbe povolal biskup Becker rád Servitov – Služobníkov Panny Márie, ktorí sem prišli r. 1710 konať svoju službu. Od r. 1701 začali okolo pútnického kostola budovať ambity, stavba trvala do r. 1704. V tom istom roku postavili barokovú vstupnú bránu z mesta, ktorá ešte viac zdôraznila cestu k pútnickému miestu. Pozdĺž aleje ku kostolu súčasne vybudovali tiež osem šesťbokých barokových kaplniek. Neskôr tu

Výrez z dobovej rytiny z pol. 18.st.

umiestnili súbor unikátnych barokových plastík z pašiových scén. Drevené polychrómované sochy v nadživotnej veľkosti boli vytvorené okolo r. 1740 neznámym autorom, pravdepodobne žiakom M. B. Brauna. Od r. 1986 je súbor sôch umiestnený v kostole svätého Mikuláša vo Vraclavi. Už v r. 1710 prišlo na pútnické miesto 10 tisíc pútnikov na čele s tromi grófmi a biskupom prosiť o záchranu pred morom. Časom ich počet neustále rástol, pričom hlavných púti sa zúčastnilo aj vyše stotisíc veriacich. Za vlády cisára Jozefa II. bolo zrušených mnoho pútnických miest a kláštorov a zakázané púte, pretože údajne odvádzali ľud od práce. Podľa legendy zachránili

kláštor humor a inteligencia jedného z rehoľníkov, ktorý na otázku kde je stred sveta odpovedal, že tam, kde je Jeho Cisárska Milosť. V r. 1801 získal mariánsky obraz nový vzhlád, šat Panny Márie a Ježiška pokryl strieborný plech, v tejto podobe sa nám zachoval do súčasnosti. V r. 1885 bol rám mariánskeho obrazu pozlátený, o dva roky neskôr obraz vyčistený a znovu upravený strieborný plech. V noci zo 7. na 8. augusta 1846 udrel do kostola blesk a chrám vyhorel. Milostný obraz zachránil P. Bernard s nasadením vlastného života, ale výzdoba pútnického kostola bola z veľkej časti zničená. Vyhorel aj kláštor. Všetko, čo sa vtedy zachránilo, bolo prenesené do ambitov, kde môžeme dodnes obdivovať zbierku barokových malieb a rezieb. Počas jedného roka bol kostol znova otvorený, na obnovu vnútornej výzdoby ale musel čakať ďalšie polstoročie. Až pred koncom 19. st. bol kostol vyzdobený v neorenesančnom štýle. V tom čase už kláštor spravovali redemptoristi, ktorí tu od r. 1883 vystriedali servítov. Redemptoristi zostali na Hore Matky Božej až do r. 1950. Následne tu bol zriadený jeden z tzv. centralizačných kláštorov pre rehoľníkov, ktorí boli komunistickým režimom vyhnaní z ich pôsobísk. Pracovali tu a žili v neľudských podmienkach až do r. 1960, niektorí až do r. 1965, keď kláštor prevzala Česká katolícka charita. Areál bol otvorený pre verejnosť r. 1968. Do kláštora prišli sestry Nepoškvrneného Počatia Panny Márie, ktoré tu zostali až do r. 2002. Od r. 1990 spravovali pútnické miesto znova redemptoristi. V r. 2002 – 2007 tu bolo aj sídlo skupiny redemptoristov, ktorá organizovala ľudové misie. Od júna 2009 zaisťoval duchovnú správu diecézny kňaz a istý čas sem redemptoristi iba dochádzali. V lete 2013 odovzdala rehoľa kostol a areál kláštora kráľovohradeckej diecéze. Jeho vlastníkom je v súčasnosti Duchovná správa pútnického kostola v Králikoch II. a biskup vymenoval nového rektora kostola. V súčasnosti je kláštor ako aj pútnické miesto bez stálej prítomnosti rehoľníkov. **Od r. 2021 tu majú pútnici nové zázemie v podobe**

Pútnického domu. Areál pútnického miesta pozostáva zo súboru stavieb, ktorým dominuje budova kláštorného kostola s dvojvežovým priečelím vedúcim do Nádvorja pútnikov. Bazilikálne trojlodie bolo postavené v čistých pravouhlých formách, čím nadväzuje na vzor Salamúnovho chrámu. Kostol a nádvorie obklopujú štyri krídla nízkeho uzavretého ambitu so štyrmi kaplnkami v nárožných vežiach. Nádvorie pútnikov sa honosí okrem kostolného priečelia aj malebnou stavbou vychádzajúcou zo vzoru rímskych Svätých schodov. Na ambit a kostol nadväzuje súbor kláštorných budov s dvoma menšími nádvoriami po stranách kostola. Do pútnického

komplexu vedie v západnom priečelí ambitu mohutná kamenná vstupná brána so sochami Panny Márie a archanjela Michaela s diabľom a s balustrádovým schodiskom o sedemkrát siedmich schodoch, ktoré sa v spodnej časti vetvia do troch ramien. Neoddeliteľnou súčasťou areálu je súbor ôsmich šesťbokých kaplniek rozostavaných v aleji vedúcej od mesta ku kláštoru. Pútnický kostol

Nanebovzatia Panny Márie má nezvyčajnú trojlodňovú architektúru s barokovými ambitmi, v ktorých je umiestnená hrobka členov dvoch rádo, ktoré tu v minulosti pôsobili – servítov a redemptoristov. Posledné pozostatky tu boli uložené v r. 1950. Zaujímavosťou je, že telá neboli ukladané do hrobky v rakvách, ale boli zamurované do múrov. Kostol má niekoľko bočných kaplniek s krásnou freskovou výzdobou. Na nádvorí kláštorného komplexu sú tzv. Sväté schody, ktoré pútnici využívajú na modlitbu a uctenie si Panny Márie. **Kaplnka Svätých schodov** bola vystavaná vo vnútri nádvorja Pútnikov v r. 1710. V r. 1930

nadobudla po prestavbe dnešnú podobu. Ku Kalvárii smeruje hlavné schodisko, po ktorom sa vystupuje po kolenách. Použitý bol miestny kráľický mramor. Kaplnka má ďalšie dve postranné schodiská. Steny kaplnky sú obložené z mramoru z talianskej Carrary. Ten v r. 1934 pre kaplnku venovala grófka Mary Dobrzensky z Potštejna. Okrem duchovného zážitku, uctenia si Panny Márie a poslušenia sa vo viere, majú pútnici možnosť navštíviť aj *Pamätník internácie*, ktorý názorne pripomína smutné kapitoly histórie tohto miesta.

ktorý by obraz za primeranú cenu a v krátkom čase namaľoval. Keď nepochodil u renomovaných maliarov, nakoniec sa mu podarilo uzavrieť zmluvu s banskobystrickým maliarom Júliusom Jonášom. Keď dostal prísľub, že obraz vysväťí najvýznamnejšia osobnosť vtedajšieho národného života Slovákov - biskup Štefan Moyzes, na určený deň zorganizoval veľkú oslavu cyrilometodského jubilea, na ktorú pozval významných slovenských národovcov z celého Slovenska. Napriek sústredeným útokom maďarónov proti tejto „panslávскеj“ akcii, sa v Selciach konala oslava takých rozmerov, že ju možno považovať za najvýznamnejšiu oslavu milénia príchodu solúnskych bratov na celom Slovensku. Pri slávnosti bola pred kostolom vysadená aj pamätná lipa, ktorá sa tu nachádza dodnes. V 19. st. bol do kostola zakúpený nový hlavný oltár so súsoším sv. Cyrila a Metoda. Obraz solúnskych bratov zo svätyne odstránili a mnoho rokov bol v depozite. V r. 1984 došlo k veľkej obnove kostola k podstatným zmenám celého interiéru a v r. 1996 bol pôvodný obraz sv. Cyrila a Metoda od maliara Jonáša zreštaurovaný a nainštalovaný opätovne do svätyne kostola. Stal sa dominantou jej výzdoby i celého chrámu. Pri slávnostnej sv. omši 5. júla 1996 obraz požehnal banskobystrický diecézny biskup Mons. Rudolf Baláž. Následne 26. júna 1998 farnosť Selce vyhlásil za centrum cyrilometodskej úcty v banskobystrickej diecéze. Oživené Cyrilometodské púte sa odvtedy konajú každoročne 5. júla v deň slávnosti vierozvestcov. Pri príležitosti 150. výročia odhalenia a požehnania oltárneho obrazu svätých Cyrila a Metoda – 31. mája 2013 – banskobystrický biskup Marián Chovanec uložil vo farskom Kostole sv. Cyrila a Metoda vzácnu relikviu z kosti svätého Cyrila, brata svätého Metoda.

Jonášov obraz sv. Cyrila a Metoda predstavuje oboch svätcov v úzkej závislosti od pomníka E. Maxa z Týnskeho chrámu v Prahe. Vážne hieratické postoje a majestátny pokoj, ktorý z nich dýcha, majú symbolizovať nadčasovú platnosť ich diela. Maliar sa zároveň pokúsil hornatou krajinou v pozadí naznačiť miesto ich účinkovania. Zobrazením Metodovej tváre podľa obrazov Krista byzantského typu chcel pravdepodobne naznačiť pôvod svätých bratov. Sv. Metod je zobrazený na ľavej strane. Má omšové rúcho modrej farby, má pálium a v rukách drží obraz posledného súdu, ktorý údajne svätý Metod namaľoval. Je to znak jeho arcibiskupskej hodnosti. Sv. Cyril je mladšieho výrazu. V pravej ruke drží kríž a v ľavej ruke drží knihu ako symbol vzdelanosti. Je oblečený do hnedého mnišského rúcha.

Modlitba k sv. Cyrilovi a Metodovi

Svätý Cyril a Metod, vy ste vyviedli našich predkov z temnoty pohanstva, priviedli ste ich k pravej viere v Ježiša Krista a teraz sa s nimi radujete vo večnej sláve. Oslavujeme Boha, že tak bohato odmenil vašu neúnavnú horlivosť v ohlasovaní evanjelia. Pokorne ďakujeme nebeskému Otcovi, že vašou apoštolskou činnosťou začal náš národ do svojej Cirkvi. Orodujte u Boha za slovenský národ. Vyprosujte nám silu, aby sme vždy statočne vyznávali svoju vieru a podľa nej aj žili. Orodujte u Boha za celú Európu, ktorej ste nebeskými ochrancami. Pomáhajte dnešným generáciám európskeho kontinentu udržiavať a zveľaďovať duchovné a kultúrne dedičstvo, ktoré dostali ich predkovia prijatím kresťanstva. Orodujte za cirkevné spoločenstvá Východu i Západu, aby odstránili spomedzi seba všetko, čo ich rozdeľuje, a pod ochranou Bohorodičky Panny Márie nažívali v plnej jednote a láske na stále väčšiu slávu Trojjediného Boha. Amen. zdroj: www.scm.rehola.sk

zdroje: www.bystricoviny.sk, www.selce.sk, www.katolickenoviny.sk, www.sk.wikipedia.org, www.apsida.sk,
Dedičstvo otcov, zborník štúdií k 1100. výročiu smrti sv. Cyrila a 100. výročiu založenia Spolku sv. Vojtecha,
zostavil Anton Bagin, SSV 1970

STAŇTE SA PRAVIDELNÝMI ODBERATEĽMI PÚTNICKÉHO LISTU

Ak máte záujem dostávať Pútnický list do Vašej e-mailovej pošty, prosíme Vás, napíšte nám na adresu: prekopova@gmail.com. Zaradíme Vás **do adresára čitateľov Pútnického listu**.

Vydávanie Pútnického listu môžete podporiť dobrovoľným príspevkom na č.ú:

SK18 7500 0000 0040 1664 7114, do správy pre prijímateľa uveďte: **PÚTNICKÝ LIST**

ĎAKUJEME!

Pútnický list vydáva Asociácia pútnických organizácií
Farský úrad, 913 31 Skalka nad Váhom I/41
ISSN 2644-4526

www.putnickemiesta.sk/asociacia-putnickych-organizacii/archiv-putnickych-listov
Autori textu: Mária Hatalová, Mária Prekopová

NEPREDAJNÉ, VOLNE ŠÍRITEĽNÉ